

ПАМЕТЬ И ЖИТИЕ БЛАЖЕНАГО ОУЧИТЕЛЯ НАШЕГО КОСТАНТИНА ФИЛОСОФА, ПРЪВАГО НАСТАВНИКА СЛОВЕНСКОУ ЯЗЫКУ.

БЛАГОСЛОВИ:

Богъ милостивъ и щедръ, ѡжидаетъ покаянїе чловѣчьско, да бѣше въси съпасены бѣли и въ развѣи истинныи пришли, не хощетъ бо съмрѣти грѣшникѣ, нѣ покаянїю и животѣ, аще и наипаче приложитъ на злобѣ, нѣ не ѡставляють чловѣча рода ѡтпасти ѡслабленїемъ и въ съблазнѣ непригазненѣ прїити и погубенѣти, нѣ на кажда лѣта и врѣмена не прѣстають благодать творе намъ много, тако испрѣва даже и до нынѣ, патриархи же прѣвѣе и ѡтци и по тѣхъ пророкы, а по сихъ апостоли и мученикы, праведными мѡужи и оучители избираенѣ ѡтъ многомѣвнаго житїа сего. знаетъ бо господъ свое, иже єго соутъ, такоже рече: ѡвѣце мое гласа моего слышетъ и азъ знаю є и именемъ възъываю є и по мнѣ ходетъ и даю имъ животь вѣчныи. єже сътвори и въ нашъ родъ, въздвигъ намъ оучителя сице, иже просвѣти єзыкъ нашъ, слабостїю омрачѣше оумъ свои, паче лѣстию дяволиею, не хотѣвше въ свѣтѣ божїихъ заповѣдехъ ходити. житїе же єго ꙗвляютъ, по малѣ сказаемо, такъже бѣ, да иже хощетъ, то се слыши подобитъ се ємоу, въдрость прїемлю, а лѣнность ѡтлѣтає, такоже рече апостоль: подобни мнѣ бѣвайте, такоже и азъ Христоу.

Въ солоунѣ градѣ бѣ мѡужъ єтеръ добороднѣ и богатъ, именемъ лѣвъ; прѣдрже санъ драгарскыи подѣ стратигомѣ. бѣ же благовѣрнѣ, съхраняє въсе заповѣди божїе исплнѣ, такоже иногда и ѡвѣ; живѣти же съ подроужїемъ своимъ и роди .з. отрочетѣ, ѡтѣ, нѣхъ же бѣше младѣиши седмѣи костантинѣ философѣ, наставникѣ и оучитель нашѣ. егда же и роди матери, въдаѣше єго доилицѣ, да и бѣ доила; отроче же не рачи се єти тѣждѣ съсѣць никакоже, развѣ по матерни, дондеже ѡтѣдоєнѣ бѣсть. се же бѣсть по божїю смотренїю, да бѣ добра корене добра лѣторасль. по семъ же добра таа родителѣ свѣщавѣша се не съходити се, говещѣ себѣ, нѣ тако жиста ѡ господѣ лѣтъ .дї., дондеже ꙗ съмрѣть разлѣчи, никакоже прѣстоуплѣша того съвѣта. на соудъ же ємѣ хощешѣ ити, плака се матери отрочете сего, глаголющи: не брѣгѣ ѡ въсемъ развѣ ѡ младенци семъ єдиноомъ, како имать бѣти оустроєнѣ. онъ же рече: вѣрѣ ми ими, жено, надѣю се бозѣ, тако дати имать ємѣ ѡтѣца и строителѣ таково, иже и строятъ и все христианѣ. єже се и събѣсть.

Седемни же лѣтъ съи отрокъ, видѣ сънь и повѣдае штьцѣ и матери рече: тако стратигъ събра все дѣвице нашего града и рече къ мнѣ: избери себѣ шть ихъ, юже, хощеши подрѣже и на помощь съврѣсть себѣ. азъ же съгледавъ и смотривъ въсѣхъ, видѣхъ юдинѣ краснѣишѣ въсѣхъ, лицемъ свѣтецѣ се и оукрашеноу велми монисти златты и бисеромъ и въсею красотою, юниже бѣ име софла, си рѣчь моудрость. тоу избрахъ. слышавше словеса си родителя юго рекоста к нѣноу: сыноу, храни законъ штьца твоеюго и не штьврѣзи наказаніе матери твоеу. свѣтилникъ бо заповѣдь законоу и свѣтъ. рѣци же прѣмоудрости: сестра ми боуди, а моудрость знаемоу себѣ сътвори. слаетъ бо прѣмоудрость паче слънца; и аще приведеши ю себѣ имѣе тоу подрѣжне, то шть мнѣ зла избеавиши се юю. югда же и въдаста на оученіе, спѣаше паче вѣсѣхъ оученикъ въ книгахъ паметію скорою велми, тако и дивѣ быти. Юдиною же шть дънеи такоже штьчаи юсть богатициемъ глбмленіе творити ловитвою, изыде с ними на поле, крагоуи свои възьмъ; тако поустити и, вѣтръ се штьрѣтъ по смотренію божию и възетъ и занесе юго. отрокъ же шть того въ оунгыне и печаль въпадъ, два дъни не гастъ. чловѣкшлюблемъ бо своимъ милостивъи богъ не велѣ юмоу привѣкъноути житейскыхъ вещьхъ, оудобъ и оулови. такоже древліе оулови плакидѣ въ ловѣ еленемъ, тако и сего крагъемъ. въ себѣ же помъсливъ житія сего соуіетоу, шкааше глаголю: таково ли юсть житіе се, да въ радости мѣсто печалъ прибѣваетъ? шть сего дъне по инъ се поутъ имоу, иже юсть сего лоучьши, а въ мльвѣ житія сего своихъ дъни не иждивоу. и пооучае се симъ, сѣдѣаше въ домѣ своемъ, оуче се изъ оустъ книгами светаго Григоріа Богослова и знаменіе кръстное сътвори на стѣнѣ и похвалоу светомѣ Григорію написавъ сицевѣ: ѡ Григоріе, тѣломъ чловѣче, а доушею аггеле. ты тѣломъ чловѣкъ съи, аггелъ гави се, оуста бо твоя тако единъ шть серафинъ бога прославляють и въселеннью просвѣщають правъне вѣрты казаніемъ. тѣмъ же и мене припадающа к тебѣ любовию и вѣрою прими и боуди ми оучитель и просвѣтитель. таковаа завещаваше.

Въшьдъ же въ многыи бесѣды и оумъ вели, не могъи разоумѣти глбвинь, въ оунгыне велико въпаде. странъ же нѣкои бѣ тоу, ѣмѣе граматикію и къ нѣмоу шьдъ молаше и, на ногѣ юго падае и въдае се юмѣ: добрѣ наоучи ме хѣдожъствѣ граматичьскомѣ. онъ же талантъ свои погребъ, рече къ нѣмѣ: юноше, не трѣждан се, штьрѣкъ се юемъ штьнѣдъ никогоже не наоучити семоу въ мое дъни. пакты же отрокъ кланае се юмоу съ слъзани глаголаше: възьми въсоу мою честь шть домѣ штьца моего, юже ми достонть, а наоучи ме. не хотѣвшѣ же послоушати юго, шьдъ же въ

домъ свои въ молитвахъ прѣбываше, да бы шербель желаніе сръдъца своего. въскорѣ же богъ сътвори волю боющихъ се ѿго. отъ красотѣ бо ѿго и моудрости и прилежнѣмъ оучени, юже бѣ растворено въ нѣмъ, слышавъ царевъ строитель, иже нарицаетъ се логофетъ, посла по нь, да се бы съ царемъ оучиль. отрокъ же оуслышавъ се радостно поутти се ютъ и на поутти поклонъ се молитвѣ сътвори, глаголю: боже отъць нашихъ и господи милости, и гаже сътвориль еси въсакаа словомъ и прѣмоудростию своею, създавъ чловѣка, да владеть тобою сътвореными тварьми даждь ми соущю въскрай твоихъ прѣстолю прѣмоудрости, да раздѣлю, что юсть оугодно тебѣ, и съпасъ се. азъ бо юсмь рабъ твои и сынъ рабты твоѣ. и къ семъ прочею соломону молитвѣ изъглаголавъ и въставъ рече аминь.

Ѹгда же приде къ Цариградѣ, въдаше юго оучителемъ, да се оучить, и въ три мѣсеци навтыкъ граматикю и прочаа се ютъ оучениа. и наоучи же се Шмиръ и геомитри и оу Льва и оу Фотѣ диаѣицѣ и въсѣмъ философиисктымъ оучениемъ къ симъ же и риторики и арифметики и астрономии и моусики и въсѣмъ прочимъ елинсктымъ хоудожьствомъ. тако же и навтыче въса, гаже би юдино отъ нихъ навтыкнѣти. скоростъ бо се съ прилежаніемъ слоучи, друга другоу прѣспѣючи, имъ же се оучениа и хоудожьствомъ съвршаю. боліе же оучениа тихъ шобразъ на себѣ являю съ тѣми, съ нимиже бѣаше пользнѣе, оукланіе се отъ оукланіющихъ се въ стрѣпътты како би въ землнтыхъ небеснаа прѣмѣниль, излетѣти ис телесе сего и съ богомъ жити. оузрѣвъ же юго такоа соущаа логофетъ дасть юмъ власть надъ своимъ домомъ и въ царевѣ полатоу съ дрзновеніемъ въходити. и въпроси юго юдиною глаголю: философе, хотѣхъ оувѣдѣти, что юсть философия. онъ же скоромъ оумомъ рече абіе: божимъ и чловѣчьсктымъ вещемъ раздѣлю, елико можетъ чловѣкъ приблизити се боуѣ, тако же дѣтелию оучить чловѣка по шобразъ и по подобію быти сътворшомоу и. сего же паче възлюбви и въпраша и ш семъ толикъ моужь великъ и чьстѣнь. онъ же сътвори юмъ оучение философско, въ малѣхъ словесехъ великъ оумъ сказавъ. въ чистотѣ же прѣбываю, велми оугаждаю богоу, толми паче любвнѣи въсѣмъ бываше. и логофетъ въсакоу чьсть творе юмъ говѣиноу, злато много дагаше юмъ, онъ же не примаше. юдиною рече юмоу твога красота и моудростъ отъноудъ излиха ноудить ме любити те; то дщере и мамъ доуховноу, юже отъ крѣстила изехъ, красноу и богатоу и рода добра и велика; аще хоцеши, подрѣжю сию ти дамъ; отъ цара же нтыга велию чьсть и кнежие примъ и болшю чаи, въскорѣ бо стратигъ боудеши. отъвѣщавъ же юмоу философъ: даръ оубо великъ трѣбоующимъ юсть, а мнѣ

болшею обученіа несть ничтоже ино, имже разумъ събравъ предѣданіе чести и богатства хоуш искати. слышавъ же логофеть втвѣтъ єго, шедъ къ царици рече: съ философъ юнѣи не любить житіа сего; то не втѣпоустимъ єго вѣщину, нѣ постригше и на поповство втѣдадимъ и и слоужбѣ, да боудеть вивлотикарь оу патриарха въ светѣи Софїи; негли понѣ тако єго оудръжимъ. еже и сътворише ємоу. мало же съ нимъ въ семь побывъ, на оускою море втѣшдъ съкри се въ монастыри. искаше же єго 5 мѣсець, єдва и вбрѣтоше. не могше же єго приноудити въ тоу слоужбоу, оумолише и оучителнѣи столъ прѣѣти и оучити философѣи тоземце и страннѣи, съ всакою слоужбою и помощію. по то се прїеть.

Бѣ же ѡнѣи патриархъ єресъ въздвигль глаголю: не творите чьсть светѣимъ иконамъ. събравше сънѣмъ, вбличише и, тако неправо глаголють, и изгнаше єго съ стола. онъ же рече: насилемъ ме изгнаше, а не прѣпрѣвше мене; не можетъ бо се никтоже противити словесемъ моимъ. царь же съ патрики оустроивъ философа, посла на нь, рекъ тако: аще можеши юноше съ прѣпрѣти, то пакы столъ свои примеши.

Онъ же оузрѣвъ философа юна тѣломъ, и иже бѣхъ послани с нимъ, рече къ нимъ: втѣси подножїа моего несте достоинѣи, то како азъ с вами се хоуш прѣти? философъ же къ нѣмъ рече: не людскаго обѣчїа дръжи, нѣ божи заповѣди зри. такоже бо єси и тѣи втѣ земли и доушоу богомъ съставляенъ, тако и мѣи втѣси. то на землю зрѣ, чловѣче, не грѣди се. пакы же ѡнѣи втвѣща: не подобно єсть въ єсенъ цвѣтъць искати, ни старца на воискъ гнати, тако юношъ некоего нестора. философъ же втвѣща ємоу: самъ на се винѣи вбрѣтаеши. рѣци въ кѣю врьстѣ дѣша силнѣиши телесе. онъ же рече: на старость. философъ рече: то на кѣю те бранъ гонимъ, на телесноу или на доуховноу? онъ же рече: на доуховноу. философъ втвѣща: то тѣи нѣнїа силнѣи хоушєи быти. да не глаголи намъ тацѣхъ притѣчь, не безъ врѣмене бо цвѣтъцьць ищемъ, ни на воискъ тебе гонимъ. срамль же се старецъ и инамо вбрати вѣсѣдъ и рече: рѣци ми, юноше, како кръстоу разореноу соуцоу не кланїемъ се ємоу ни лобзаемъ єго, а втѣ, аще икона и до прѣси соуци писана, чьсть єи твореще не стѣидите се? философъ же втвѣща; четири бо чьсти кръсть имать, и аще єдина чьсть єго оубѣдетъ, то оуже своєго не гавлїаетъ вбразъ; а икона тѣкмо втѣ лица гавлїаетъ вбразъ подобію того, єгоже боуде писано; не львова бо лица ни рѣсїа зрїть, иже видїть, нѣ прѣваго вбразъ. пакы старецъ рече: како се кланїемъ кръстѣ безъ написанїа, а бѣвшемъ и инѣмъ кръстомъ? икона же, аще не имать написана имене, єгоже боудеть вбразъ, то

НЕ ТВОРИТЕ ИИ ЧЬСТИ? ФИЛОСОФЪ ЖЕ ОТВѢЩА: ВЪСАКТЫ БО КРЪСТЬ ПОДОБНЪ ВБРАЗЪ ИМАТЪ ХРИСТОВОУ КРЪСТЪ, А ИКОНЫ ВЪСЕ НЕМАЮТЪ ИДИНЪ ВБРАЗЪ. СТАРЪЦЪ ЖЕ РЕЧЕ: БОГОУ РЕКЪШЪ КЪ МОНСЕЮ: НЕ СЪТВОРИШИ ВЪСАКОГО ПОДОБІА, КАКО ВЪ ТВОРЕЩЕ КЛАНІАЮТЕ СЕ? ФИЛОСОФЪ ЖЕ ПРОТИВЪ СЕМЪ ОТВѢЩА: АЩЕ БИ РЕКЪЛЪ: НЕ СЪТВОРИШИ НИКАКОГОЖЕ ПОДОБИА, ТО ПРАВО ПРИШИ; НЪ ЕСТЬ РЕКЪЛЪ: НЕ ВЪСАКОГО, СИРѢЧЬ НЕДОСТОИНОЮ. ПРОТИВЪ ЖЕ СИМЪ НЕ МОГЪИ ПРѢ, СТАРЪЦЪ ОУМЛЪЧА И ПОСРАМИ СЕ.

ПО СИХЪ ЖЕ ЯГАРИНИ, НАРИЦАЮЩИ СРАЦИНИ, ВЪЗДВИГОШЕ ХОУЛОУ НА ИДИНОВОЖЬСТВО СВЕТЪНЕ ТРОИЦЕ ГЛАГОЛЮЩЕ: КАКО ВЪИ ХРИСТИАНИ ИДИНЪ БОГЪ МѢНИЩЕ, РАЗМѢШАЮТЕ И ПАКТЫ НА ТРИ, ГЛАГОЛЮЩЕ, ТАКО ОТЪЦЪ И СЫНЪ И ДОУХЪ ІЕСТЬ? АЩЕ МОЖЕТЕ СКАЗАТИ ТАВѢ, ТО ПОСІЕТЕ МОУЖЕ, ИЖЕ МОГОУТЪ ГЛАГОЛАТИ Ш СЕМ И ПРѢПРОБѢТИ НЪ. БѢ ЖЕ ТЪГДА ФИЛОСОФЪ КЪ И ДЪ ЛѢТОМЪ. СЪБОРЪ ЖЕ СЪТВОРЪ ЦАРЬ, ПРИЗВАВЪ И РЕЧЕ ІЕМОУ: СЛЪШИШИ ЛИ, ФИЛОСОФЕ, ЧТО ГЛАГОЛЮТЪ СКВРЪНЪНИ ЯГАРИНИ НА НАШЪ ВѢРОУ? ТО ТАКО СВЕТЪНЕ ТРОИЦЕ СЪ СЛОУГА И ОУЧЕНИКЪ, ШЪДЪ ПРОТИВИ СЕ ИМЪ И БОГЪ, СЪВРЪШИТЕЛЬ СЪ ВЪСАКОИ ВЕЩИ, СЛАВИМЪИ ВЪ ТРОИЦИ ОТЪЦЪ И СЫНЪ И СВЕТЪ ДОУХЪ, ТЪИ ДА ТИ ПОДАСТЪ БЛАГОДАТЬ И СИЛОУ ВЪ СЛОВЕСЕХЪ, ТАКО ДРЪГАГО ДАВИДА НОВА ТАВИТЪ ТЕ НА ГОЛИАДА, СЪ ТРЪМИ КАМЕНЪМИ ПОВѢЖДЪША, ВЪЗВРАТИТЬ ТЕ КЪ НАМЪ, СПОДОБЪ И НЕБЕСНОМЪ ЦАРСТВІЮ. СЛЪШАВЪ ЖЕ СЕ ОТВѢЩА: СЪ РАДОСТІЮ ИДОУ ЗА ХРИСТИАНЪСКОЮ ВѢРОУ. ЧТО БО ІЕСТЬ МНѢ СЛАЖДЪШЕ НА СЕМЪ СВѢТѢ, НЪ ЗА СВЕТОЮ ТРОИЦЪ ЖИВОУ БЪТИ И ОУМРѢТИ. ПРИСТАВИШЕ ЖЕ КЪ НІЕМОУ АССИКРИТА И ГЕОРГІА ПОЛАШЪ. ДОШЪДЪШИМЪ ЖЕ ИМЪ ТАМО, БѢХОУ ВБРАЗЪ ДЕМОНЪСКЪНЕ НАПИСАЛИ ВЪНѢЮДЪ НА ДВРѢХЪ ВЪСѢХЪ ХРИСТИАНЪ, ДИВЪ ТВОРЕЩЕ И РОУГАЮЩЕ СЕ. ВЪПРОСИШЕ ЖЕ ФИЛОСОФА ГЛАГОЛЮЩЕ: МОЖЕШИ ЛИ, ФИЛОСОФЕ, РАЗОУМѢТИ, ЧТО ІЕСТЬ ЗНАМЕНЕ СЕ? ОНЪ ЖЕ РЕЧЕ: ДЕМОНЪСКЪИ ВБРАЗЪ ВИЖДЪ И МНЮ, ТАКО ХРИСТИАНЪ ТОУ ВЪНОУТРЪ ЖИВОУТЪ; ШНИ ЖЕ НЕ МОГОУЩЕ ЖИТИ С НИМИ, БѢЖЕТЪ ВЪНѢ ОТЪ НИХЪ. А ИДЕЖЕ СЕГО ЗНАМЕНА НѢСТЬ ЮДЪ, ТО СЪ ТѢМИ СОУТЪ ТОУ ВЪНОУТРЪ.

НА ОБѢДѢ ЖЕ СѢДЕЩЕ ЯГАРИНИ, МОУДРАА ЧЕДЪ, КНИГЪ НАОУЧЕНА ГЕОМИТРИИ И АСТРОНОМИИ И ПРОЧИМЪ ОУЧЕНІЕМЪ, ИСКОУШАЮЩЕ И ВЪПРАШАХЪ, ГЛАГОЛЮЩЕ: ВИДИШИ ЛИ, ФИЛОСОФЕ, ДИВЪНОЮ ЧЮДО, КАКО ЖЕ ПРОРОКЪ МАХЪМЕТЪ ПРИНЕСЕ НАМЪ БЛАГЪЮ ВѢСТЬ ОТЪ БОГА И ВБРАТИ МНОГЪ ЛЮДИ И ВЪСИ ДРЪЖИМЪ СЕ ПО ЗАКОНЪ, НИЧЕСОЖЕ ПРѢСТОУПАЮЩЕ. А ВЪИ ХРИСТОВЪ ЗАКОНЪ ДРЪЖЕЩЕ ОВЪ СИЦЕ, ОВЪ ОНАКО, ТАКОЖЕ ІЕСТЬ ГОДѢ КОМОУЖДО ВАСЪ, ТАКО ДРЪЖИТЕ И ТВОРИТЕ. КЪ СИМЪ ЖЕ ФИЛОСОФЪ ОТВѢЩА: БОГЪ НАШЪ ТАКО И ПОУЧИНА ІЕСТЬ МОРЪСКА, ПРОРОКЪ ЖЕ ГЛАГОЛІЕТЪ О НІЕМЪ: РОДЪ ІЕГО КТО ИСПОВѢСТЪ, ВЪЗЕМІЕТЪ БО СЕ ОТЪ ЗЕМЛЕ ЖИВОТЪ ІЕГО. СЕГО ЖЕ РАДИ ИСКАНІА МНЪЗИ ВЪ ПОУЧИНОУ ТОУ ВЪХОДЕТЪ И СИЛЪИ

оумомъ помощию юго богатство размноже приемиюще прѣплавають и възвращаютъ се, а слаби тако и вь сьгнилѣхъ кораблехъ покоушаютъ се прѣбити, ови истапляютъ, а ови съ трѣдомъ юдва втѣдѣхаютъ, немощною лѣнностію влающе се. ваше же юсть ясно и оудовно, юже можетъ прѣскочити вѣсакъ, малъ и великъ. нѣсть бо кромѣ людскаго обѣчага, нѣ юже можетъ дѣлати; а ничесоже юсть вамъ заповѣдалъ. егда бо нѣсть вѣстегноуль гнѣва и похоти, нѣ попустили то в кою ви имать вѣриноу пропасть съмыслены да раздѣваетъ.

Христось же не тако, нѣ втѣ низоу тишѣкою горѣ възводитъ вѣрою же и дѣтелию божию. творѣць бо съ вѣсакымъ, междѣ аггели и скоты юсть чловѣка сътвориль, словесемъ и съмысловемъ втѣдчивъ втѣ скота, а гнѣвомъ и похотию втѣ аггель; и юиже се чести кто приближаетъ, тѣ паче тою се причецаеть, вѣшииныхъ ли или нижиныхъ.

Вѣпросише же и пакты: како вѣ юдиноу богоу соущѣ вѣ три славите и ? скажи, аще вѣси. втѣца бо нарицаете и сына и доуха. то аще тако глаголите, да и женоу юмоу дадите, да се втѣ того мнѣзи бози расподеть. къ симѣ же философъ втѣща: не глаголите тако хоулы бесчестны. мы оубо добрѣ юсмы навѣкли втѣ пророкъ и втѣ втѣць и втѣ оучительъ троицоу славити, втѣць и слово и доухъ, три ипостаси вѣ юдиноу соуществѣ. слово же то вѣплъти се вѣ дѣвѣ и роди се нашего ради съпасеня, такоже и Махѣметъ вашъ пророкъ свѣдѣтелствѣеть, написавъ сице: послахомъ доухъ нашъ къ дѣвѣи изволѣше, да родить. втѣ сего азъ вамъ повѣщеніе твороу о троици. сими же словесы поражени на дрѣгаа възвратише се, глаголюще: тако тако юсть, такоже глаголюши, гости, да аще Христось богъ вашъ юсть, почто не творите, такоже велить? писано бо юсть вѣ еваггельскыхъ книгахъ молити за врагты, и добро дѣлати ненавидещимъ и гонещимъ и ланитѣ вѣрацати биющимъ. вѣ же не тако, нѣ противна ороужа вѣстрите на творещею вамъ таковаа. философѣ же противоу симъ втѣща: двѣма заповѣдма соущема вѣ законѣ, кто законъ съвършаю гавляютъ се: иже ли юдиноу съхранить, или иже вѣбѣ? втѣщаше же вѣны: тако иже вѣбѣ. философъ же рече: богъ юсть рекль: молити за обѣдещею; тѣ юсть рекль пакты: болѣше сею любовью не можетъ никтоже гавити на семь жити, нѣ да свою доушѣ положить за дрѣгты. дрѣугѣ же ради мы се дѣлемъ, да не съ телесными доуша ихѣ плѣнѣна боудеть. пакты глаголаше: Христось юсть даль данъ за се и за инты, вѣ же како не творите того дѣль? и юже аще вѣраце се, како понѣ да ны не даете сицемоу великѣ

и крѣпкоу ѣзыкѣ изманитъскѣ за братию вашѣ и дрѣггы. мала же просимь, тъкмо ѣдиноу златика, и дондеже стоить вса земля, хранимь мирь междѣ собою такоже инь никтоже. философ же ѡтвѣща: аще кто въ слѣдѣ оучителя ходе хоцетъ въ слѣдѣ ходи, въ нѣже и онь, дрѣггы же срѣтъ съврацаютъ и, дроуг ли ѣмѣ ѣсть или врагъ? ѡтвѣщаше же ѡны: врагъ? философ же рече: егда Христосъ дань дастъ, кою царство бѣ, изманитъско или римско? ѡтвѣщаше же ѡни: римско. ѡнь же рече: тѣмь же не подобаетъ намь зазирати, понеже римляномь вѣси даемь дань.

По сихъ же и инаа мнѡга въпрашаня въпросише, искоушающе отъ вѣсѣхъ хоудожствихъ, таже и сами оумѣхѣ. сказа же имь вѣса, такоже ѣ прѣпрѣ и о сихъ. рекоше къ нѣмоу: како ты вса си оумѣиши? философ же рече: чловѣкъ нѣкои почрпъ въ мори водоу, въ мѣшци ношаше ю и грѣдѣше се, глаголю къ странникѡмь: видите ли водѣ, юже никтоже не иматъ развѣ мене? пришьдъ же ѣдинь моужь поморникъ, рече къ нѣмоу: неистов ли се дѣиши, хвале се тъкмо ѡ смрѣшнимь мѣшки, а мы сего пѣчинѣ имамы. тако и ви дѣиете, а ѡтъ насъ соутъ вѣса хоудожствя изшла. и по сихъ же показаше ѣмоу дивты твореще врьтоградъ насажденъ иногда ѡтъ землю изникноуще; тако сказа имь, како се вѣиваетъ, пакты показаше ѣмоу вѣсе богатство и храмны оутворены златомь и сребромь и каменемь драгомь и бисромь, глаголюще: виждь, философе, дивною чюдо, сила велика и богатство мнѡгъ ѡмермнино, владыкты срацинска. рече же кѣ нимь: не дивно се ѣсть, богоу же слава и хвала сътворшомоу си вѣса и вѣдавшѣ на оутѣхѣ чловѣкѡмь; того бо соутъ, а не иного. сѣтнѣи на свою се злобѣ обращше, даше ѣмѣ гадъ пити. нѣ богъ милостивъ, ректы: аще и смртно что испиете, не иматъ вас врѣдити, избави и того и на свою землю здрава и вѣзврати.

И пакты не по мнѡзѣ врѣмени ѡтрекѣ се вѣсего житя сего, сѣде на ѣдиномь мѣстѣ безъ мльвты и себѣ самомѣ тъкмо вѣнемлю и на оутрѣшни днь ничесоже не вставлаю, нѣ ницимь раздаваю все и на бога печаль вѣзмѣтаю, иже се на вѣсакъ днь ѡ всѣхъ печеть. ѣдиною же на светлыи днь слоузѣ ѣмоу тоужещѣ, тако ничесоже не имамыи на сици днь чѣстнь, онъ же рече ѣмоу: прѣпитѣвтыи иногда Израильтѣни въ пѣстыни, тѣ иматъ и намь зде дати пищѣ; нѣ шѣдъ призови понѣ петъ ницихъ моужь, чаю божие помощи. тако вѣистъ обѣднии частъ, авле присе моужь врѣме вѣсакою гадты и г златикъ. и богоу хвалоу вѣздасть о вѣсѣхъ сихъ. въ Олимпѣ

же шьдъ къ Мефодію братѣ своему начеть жити и молитвѣ творити беспрѣстанѣ къ богу, тѣкмо книгами бесѣдѣ.

Придоше же съли къ царю въ Козарѣ, глаголюще: тако испрѣва єдинобога знаємъ, иже єсть надъ вѣсѣми, и томоу се кланіємъ на вѣстокъ, да шьбѣчає стоуднѣиє инѣ дръжеще. Ювреи же оусте нѣ вѣрѣ ихъ и дѣтели пріети, а Грацинѣ въ дрѣгоу странѣ мирѣ дающе и дарѣ мнѣгы стѣжѣт нѣ на свою, глаголюще: тако наша вѣра єсть добрѣши вѣсѣхъ єзыкѣ. то сего ради сѣлемъ къ вамъ, старѣо дръжеѣ и любовь дръжеще. єзыкѣ бо велии соущи и царѣство въ бога дръжитѣ. и вашего сѣвѣта въпрашающе просимъ мѣжа книжна въ васъ, да аще прѣпритѣ Юврейє и Грацинѣ, то по вашѣ се вѣрѣ имемъ. тѣгда вѣзѣскавъ царѣ философа и избобрѣтъ сказа ємѣ козарѣскоу рѣчь, глаголює: иди, философе, къ людемъ симъ и сѣтвори слово и штвѣтъ о сѣтѣи троици сѣ помощью єє; инѣ бо никтоже не можетъ достоино сего творити. онѣ же рече: аще велиши, владѣкѣ, на сиковоу рѣчь сѣ радостію идоу пѣшь и босѣ безъ всего, єгоже не велѣаше господѣ оученикомъ си носити. штвѣща же царѣ: аще се тѣ бы хотѣлъ о сѣмъ сѣтворити, то добрѣ глаголюєши, нѣ царѣскоу дръжавѣ вѣдѣти и чѣсть, чѣстьно иди сѣ царѣскоу помощью. авиє же поути се єтъ и Херсона дошьдѣ наоучи се тоу жидовскѣи бесѣдѣ и книгамъ, осемъ чѣсти прѣложи граматикоу и въ того разѣмъ вѣсприємъ.

Самѣрѣнинѣ же нѣкон тоу живѣаше и приходе къ нѣмоу стѣзаше се сѣ нимъ и принесе книги самарѣнскѣиє и показа є ємоу. испрошь є оу нѣго философѣ, затвори се въ храмѣнѣ и на молитвѣ се наложи и въ бога разѣмъ приємъ, чѣтати начеть книги бес порока. оузрѣвѣ же Самаранинѣ вѣзѣпи велиємъ гласомъ и рече: въ истиноу, иже в Христа вѣроують, вѣскорѣ доухѣ сѣтѣи приємлють и благодать. сѣноу же єго авиє крѣщѣшѣ и самѣ се крѣсти по нимъ. и обрѣтѣ же тоу євангелиє и ѱалтирь, росьскѣи писменѣ писано, и чловѣка шбрѣтъ глаголюща тоу бесѣдоу и бесѣдовавъ сѣ нимъ и силоу рѣчи приємъ, своєи бесѣдѣ прикладає, различи писменѣ, гласнаа и сѣгласнаа и къ богу молитвѣ дръже и вѣскорѣ начеть чисти и сказати, и мнѣзи се ємоу дивля се бога хвалеще.

Слѣшавѣше, тако сѣтѣи Клименьтѣ єще въ мори лежить, помоливѣ се рече: вѣроує въ бога сѣтѣмъ клименьтѣ надѣю се, тако шбрѣсти єго имамъ и изнести из мора. оубѣждѣ архієпискоупа и сѣ клиросомъ вѣсѣмъ и говѣинѣ моужи и вѣсѣдше въ кораблє идоше на мѣсто, оутишѣшѣ се морѣ велѣми, и дошьдѣше начеше копати поущє.

словомъ всю тварь, имже небеса оутвърдише се, и животворещаго доуха, имже въса сила ихъ стоитъ. втвѣща къ нѣмоу каганъ: в'се равно глаголюще, ѡ семъ тѣкмо различь дрѣжимъ: въ бо троицѣ славите, а мы бога єдинога, оулѣч'ше книгы. философъ же рече: слово и доухъ книгы проповѣдають. аще кто тебѣ чьсть творить, твоєго же словесе и доуха оустъ не въ чьсти имать, дрѣгы же пакты все троє въ чьсти имать, которыи оубо втѣ обою єсть чьстивѣи? онъ же рече: иже все троє въ чьсти имать. философъ же втвѣща: тѣмъ же мы бол'шеє творимъ вещьми сказающе и пророкъъ слѣшающе. рече бо Исаи: слоушанте мене, Іакѡве, Израилю, єгоже азъ зовоу, азъ єсмь прѣвѣи, азъ єсмь въ вѣкы; нынѣ господь посла ме и доухъ єго.

Иудеи же стоюще окрѣсть єго рекоше ємѣ: рѣци оубо, како можетъ жен'скы поль бога вѣмѣсти въ чрѣво, на нже не можетъ ни вѣзрѣти, а не мен' ли родить и. философъ же показавъ прѣстоу на кагана и на прѣваго свѣт'ника єго рече: аще кто рече, тако прѣвѣи свѣт'никъ не можетъ чрѣдити кагана, пакты же речеть, послѣдни рабъ сего можетъ кагана и чрѣдити и чьсть ємѣ сѣтворити, что имамъ нареци и, скажите ми, неистова ли или сѣмѣслна? они же рекоше: и сѣло неистовъ. философъ же къ нимъ рече: что єсть втѣ видимыє твары чьстнѣиши вѣсѣхъ? втвѣщаше ємѣ: чловѣкъ, по вбразѣ бо божию сѣтворенъ єсть. пакты же къ нимъ рече философъ: то како нѣсѣтъ трѣсновени, иже глаголютъ, не можетъ се вѣмѣстити въ чловѣка богъ; а ѡнъ и въ кѣпинѣ се вѣмѣсти и въ облакъ боурею и дымъ гавль се **Мѡвсєви** и **Іовѣ**. како можеша иного болеца исцѣлѣти. чловѣчьскѣ оубо родѣ на истлѣнїе пришѣдѣшъ, втѣ кого би пакты вѣновлѣнїе приєль, аще не втѣ самого творца. втвѣщайте ми, аще врачъ хоте приложити пластирь болецимъ, приложитъ ли дрѣвѣ или камени или ни? и гавитъ ли втѣ сего чловѣка исцѣлѣв'ша? и како **Мѡвси** доухомъ светымъ въ своєи молитвѣ рече, роуцѣ простѣрь: въ громѣ камени и гласѣ трѣб'нѣмъ не гавлаи ны се к томоу, господи щедрыи, нѣ вѣсели се въ наше оутробы, втѣмъ наше грѣхы.

Икила бо тако глаголетъ. и тако разидоше се съ вѣвѣда, нарек'ше дѣнь, въ нже бесѣдоуютъ ѡ всѣхъ сихъ.

Сѣд'ше же пакты съ каганомъ, рече философъ: азъ оубо єсм' чловѣкъ єдинъ въ васъ безъ рода и дрѣгъ, ѡ боѣ же се стѣзаемъ, ємѣже соутъ въ рѣкоу всакаа, и срьдѣца наша. втѣ васъ же, иже соутъ сил'и въ словесехъ, бесѣдѣюцимъ намъ, гаже разѣмѣють, да глаголютъ, тако тако єсть, а ихже не разѣмѣвають, да вѣпросеть,

сказаемъи. отвѣщаше же юудей и рекоше: и мгы дрѣжимъ въ книгахъ и слово и доухъ. скажи же нам, которъи законъ дастъ богъ чловѣкъмъ прѣвѣе, **Мωνσεов** ли или иже вѣи дрѣжите. философъ же рече: сего ли ради вѣпрашаєте, да прѣвѣи законъ дрѣжите? отвѣщаше они: еи, прѣвѣи бо подобають. философъ рече: аще хошете прѣвѣи законъ дрѣжати, то вѣ обрѣзаніа оуклоните се сетно. рекоше же они: чесо ради сице глаголюши? философъ же рече: скажите ми не потающе, вѣ обрѣзани ли юсть прѣвѣи законъ данъ или вѣ необрѣзаніи? отвѣщаше они: мнимъ, вѣ обрѣзаніи. философъ рече: не Ноюви ли богъ законъ дастъ прѣвѣ по заповѣданіи и вѣпаданіи **Идамовѣ**, завѣтомъ нарицаю законъ? рече бо к нему: се азъ вѣздвижѣ законъ мой с тобою и съ сѣменемъ твоимъ и вѣсею землю, трѣи заповѣдми дрѣжимъ. и: вса гадите, гако и земли травною, елико на небеси и елико на земли и елико вѣ водахъ, развѣ меса вѣ крови доуша юго не гадите. и: иже пролѣетъ кровь чловѣка, да пролѣетъ се свога юго вѣ нею мѣсто. что глаголюете, противѣ сею прѣвѣи законъ дрѣжати? Юудей къ нему отвѣщаше: прѣвѣи законъ **Мωνсевъ** дрѣжимъ, сего же нѣсть богъ нареклъ закона, нѣ завѣтъ, гако и прѣвѣи заповѣдъ къ чловѣкоу вѣ раи и къ **Ивраамѣ** инако, вѣрѣзаніе, а не законъ; ино бо юсть законъ, ино же завѣтъ, различно бо юсть, творѣць нареклъ вѣою. философъ же отвѣща къ нимъ: азъ бо о семъ скажѣ сице, гако законъ се наричетъ завѣтъ, богъ бо глагола къ **Иврааму**: даю законъ мой вѣ плѣти вашей, юже и знаменіе нарече, гако боудеть междѣ мною и тобою. ты же пакты къ **Среми** вѣпиюеть: послушаите завѣта сего и вѣзглаголюши, бо рече, къ моему **Юудовому** и живущимъ вѣ **Иеросалимѣ** и речеши къ нимъ: тако глаголюеть господъ богъ **Израилевъ**: проклѣтъ чловѣкъ, иже не послушаетъ слово завѣта сего, иже заповѣдахъ вѣцею вашихъ вѣ дни, вѣ неже изведохъ ю изъ землю **египтѣскую**. отвѣщаше Юудей къ нему: тако и мгы дрѣжимъ, гако тако законъ нарицаеть се завѣтъ, и елико се ихъ дрѣжа по законъ **Мωνсеовъ**, вси къ богу ѣгодише; и мгы дрѣжеще се по нему, непѣшемъ тако вѣти, а вѣи вѣздвигѣше инъ законъ и поираете божи законъ. философъ рече къ нимъ: добрѣ дѣемъ; аще бо вѣи **Ивраамъ** не юл се по вѣрѣзаніе, нѣ дрѣжалъ **Ноювъ** завѣтъ, не вѣи се божи дрѣгъ нареклъ и **Мωнси** же, послѣди пакты написавъ законъ, прѣваго не дрѣжа. такожде и мгы по сихъ вѣразѣ ходимъ и вѣтъ бога законъ приемше дрѣжимъ, да божи заповѣдъ твѣрда прѣвѣивають. давъ бо **Ноюви** законъ, не сказа юмъ, гако и дрѣггы имамъ дати, нѣ вѣ вѣкы прѣвѣивающіи вѣ доушѣ живѣ. ни пакты, **Иврааму** вѣвѣтованіа давъ, не вѣзвѣсти юмъ, гако и дрѣггы имамъ дати **Мωнсеови**. тако вѣи дрѣжите законъ? а

богъ **Езекии**емь въпиетъ: тако прѣставляю и, а инь вамь дамь. и **Еремиа** бо рече гавѣ: се дньниіе гредѣтъ, глаголетъ господь, и завѣщаю домъ **Іоудовоу** и домъ **Израиліевъ** завѣтъ новь, не по завѣтоу, ꙗже завѣщахъ къ отцемь вашимь въ дньи приєм'шомъ роукъ ихъ, извести ꙗ изъ земліе **егуптѣскыіе**, тако ти не прѣбѣше въ завѣтѣ моемь и азъ възненавидѣхъ ꙗ. тако се завѣтъ мой, иже завѣщаю домоу **Израиліевоу** по дньнихъ онѣхъ, рече господь: даю законъ мой въ помышленіа ихъ и на срѣдцихъ ихъ напишоу ꙗ и боудоу имь въ богъ и ти боудѣтъ мнѣ въ люди. и пакты тѣжде **Еремиа**: тако глаголетъ господь: встанѣте на поутѣхъ и видите и въпросите на стѣзе господнїе вѣчнѣше и видите, кты ꙗсть поутъ истовъти, и ходите по нѣмоу; и вѣрѣцете очищеніе доушамь вашимь. и рѣше: не идѣмь. постави ихъ въ вась блюстеліе, послоушаите гласа трюубы. и рѣше: не послоушаемь. сего ради оуслышите **езыци** и пасоуци стада въ нихъ. и **авиіе**: слыши, земліе: се азъ навождѣ на люди сіе зло и плодъ отвращеніа ихъ, заніе словесь моихъ не вънеше и законъ мой, иже пророци проповѣдаше, отриноуше. не тѣкмо же симь **іединѣмь** скажѣ, тако законъ прѣстаіетъ, нъ и инѣми винами отъ пророкъ гавѣ. отвѣщаше къ нѣмоу **Іоудей**: въсакъ **Жидовинь** се вѣсть, въ истинѣ тако быти имать тако, нъ не оувѣсть врѣме пришло о помазан'нѣмь. философъ же рече къ нимь: что си прѣдлагаете, видеце, тако **Іеросолимь** съкрѣшенъ ꙗсть и жрѣтвы прѣстали соутъ и въсе се ꙗсть събѣило, ꙗже соутъ пророци прорекли ѡ вась.

Малахїа бо гавѣ въпиетъ: нѣсть мое воіе въ вась, глаголетъ господь вседръжителъ, жрѣтвь отъ рѣкъ вашихъ не приємлю, заніе отъ вѣстокъ слнца до западъ имѣ мое славитъ се въ **езыцѣхъ** и на вѣсакомь мѣстѣ тьмань приноситъ се имени моемъ и жрѣтва чиста, заніе велие имѣ мое въ **іезыцѣхъ**, глаголетъ, господь вседръжителъ. они же глаголаше: си, ꙗже глаголюши, в'си **езыци** хотеть благословени быти и вѣрѣзани въ градъ **Іеросолим'сцѣ**. рече философъ: то како **Мωυси** глаголетъ: аще послоушающе послоушаєте, по всемъ храни законъ и боудѣтъ прѣдѣли ваши отъ мора чръмнаго до мора **Филистим'ска** и отъ пѣстѣиіе до до рѣкы **Ефрата**. а мѣи **езыци** о нѣмъже сѣмѣ **Іврааміе** благословимъ се, отъ **Иисеѡва** коренѣ ишьдшимь, чаганіе **езыкъ** нареченѣ и свѣтъ въсеіе земліе и вѣсѣхъ отокъ, славою божию просвѣщени. не по томоу законоу ни мѣстоу пророци вел'ми въпиютъ. рече бо **Захарїа**: радоуи се зѣло, дщи **Сїонна**, се царъ твои гредеть к тебѣ кротъкъ, вѣсѣдъ на жрѣбѣць весли, стынъ гарьмничъ. и пакты потрѣбитъ оружїе отъ **Ефрема** и конты отъ **Іеросолима** и възглаголетъ миръ **езыкомь** и власти ꙗго отъ край земліе до

конѣцъ въселеннѣи. Іаковъ же рече: не вскоудѣиеть князь оуть Іоуды ни вождь оуть степноу его, дондеже придетъ, юмѣже се шедить, и тѣ чагане еззыкѣ. си вса видеше скончана и ствѣршена, коюго иного жидете? Даниилъ бо рече оуть аггела наоучень: седмь десеть недѣль до Христа игоумена, юже юсть четъри ста и чѣ лѣтъ, запечатлѣти видѣние пророчества. кою же ли вы се мнить желѣзною царство, еже Данииль мѣнить въ иконѣ? оувещаше римско. философъ же въпроси ю: камень, оутрѣгъ се съ горы без роукы чловѣчскыи, кто юсть? оувѣщаше же: помазаннѣи. пакты же рекоше: то аще сего сказаемо пророкы и инѣми вещьми оуже пришьдѣша, такоже глаголюши, како римскою царство доселѣ дръжитъ владѣчество? оувѣща философъ: не дръжитъ се, мимошло бо юсть тако и прочаа по оубразѣ иконномѣ; наше бо царство нѣсть римско, нѣ Христово, такоже рече пророкъ: въздвигнетъ богъ небесною царство, юже въ вѣкы не истлѣиеть, и царство юго людемъ инѣмъ не оставитъ се; и истинитъ и извѣиеть въса царства и то станеть въ вѣкы. не христианскою ли царство, нынѣ Христовѣмъ именемъ нарицаемо? а римляне и долѣхъ прилежахъ. си же овь оуть сего, овь оуть иного езыка и племени въ Христово име царствѣютъ, такоже и пророкъ Ісаиа глаголетъ, глаголю кѣ вамъ: остависте име ваше въ съитость избраннѣимъ моимъ, васъ же избииеть господь, а работающимъ юмѣ наречеть име ново, юже благословенно боудеть по въсен земли; благословетъ бо бога истиннаго и кльнуущи се на земли, кльнѣтъ се богомъ небеснымъ. не ствѣршила ли се соуть въсѣхъ пророкъ прореченѣа оуже, гавѣ реченна о Христѣ? Ісаиа бо сказають родѣство юго оуть дѣвгы, глаголю сице: се дѣваа въ чрѣвѣ приметъ и родить сына и нарекѣтъ име юмоу Ѣммануиль, юже юсть сказаемо: съ нами богъ. а Мичеа рече: и ты Вифлеемъ, землю Юдова, никакоже мьнши бываи въ владѣкахъ Юдовахъ; ис тебе бо изыдетъ игоумень, иже оупасеть люди мое Израиля и исходи юго исконты оуть дѣни вѣка. сего ради дастъ ю до вѣмене раждающею и родить. Юремиа же: въпросите и видите, аще роди моужьскъ поль, тако велен дѣнь тѣ, такоже не вѣистъ инъ, и лѣто тѣсно вѣдетъ Іаковоу и оуть сего спасетъ се. и Ісаиа рече: прѣжде даже болѣшиа не роди, прѣжде даже не приде рождѣство, болѣзнь избѣжа и роди моужьскыи поль. пакты же Юдеи рекоше: мы юсмты оуть Сима благословеное сѣме, благословени оутьцемъ нашимъ Ноюемъ, вы же нѣсте. сказавъ же имъ о сихъ рече: благословение оутьца вашего ино ничтоже нѣсть, тѣкмо хвала богоу, оного же ничтоже не доидеть. сице бо юсть: благословенъ господь богъ Симовъ, а кѣ Иафетоу глагола, оуть нѣгоже мы юсмъ, да пространитъ господь Иафета и да вселитъ се въ села

Симова. и оть пророкъ же и оть инѣхъ книгъ сказаю не остави ихъ, дондеже рекоше сами: тако тако юсть, такоже ты глаголюши. рекоше пакты: како вы оупвание имоуще на чловѣка и творите се благословени быти, а книги проклинаютъ таковаго. оувѣща философъ: то проклетъ ли юсть Давидъ или благословень? рекоше же они: сѣло благословень. философъ же рече: то и мы на того оупваемъ, на нже и онъ. рече бо въ фалмѣхъ: ибо чловѣкъ мира моего, на нже оупвахъ. чловѣкъ же ты Христъ юсть и богъ. а иже оупвають на проста чловѣка, то и мы того проклетя творимъ. пакты же иноу притчу прѣдложише, глаголюште: како вы християни обрѣзание оумещете, а Христъ не оуврѣшъ юго, нъ по законъ скончавшъ? оувѣща философъ: иже бо рече къ Яврааму прѣвѣю: се боуди знаменіе междѣ тобою и мною, ты и ю сѣврши пришьдъ, оть того дрѣжавше до сего, а прочее не дастъ ю мимонти, крщеніе намъ вѣдасть. рекоше же они: то чесо ради ини прѣвѣю оугодише богоу, того знаменіа не приемше, нъ Явраамътии? оувѣща философъ: некоторы бо оть тѣхъ гавлають се двою женоу имѣвъ, нъ тѣкмо Явраамъ и сего ради оуда того оурѣзають, прѣдѣль даю, не прѣстоупати юго даю, нъ првомоу сѣврстию Ядамову вбразъ даю прочимъ, въ ты ходити. Иаков оубо такожде сѣтвори, оутрапты жилъ стегна юго, заню дѣ жены поюеть. раздѣвъ же винъ, ююже то сѣтвори, нарече име юмоу Израиль, сирѣчь оумъ зре бога, к томоу бо не гавлають се приимъшь къ женѣ.

Явраамъ же того не раздѣ. пакты же вѣпросише Юудей: како вы идолшнь се кланяюще творите се богоу ѣгаждають? оувѣща философъ: прѣвѣю се наѣчите раздѣлити имена, что юсть икона и что юсть идоль, и тако сѣмотреще не постѣпаите на християны; десетъ бо именъ въ вашемъ юзыцѣ о сѣмъ вбразѣ лежитъ. вѣпрошоу же вы азъ: образъ ли, юже въ горѣ скинию Моиси низнесе, или вбразъ вбраза, и хоудожествиенъ сѣдѣла прикладно вбразъ, клынътии и оумътии и оръстѣми и хероувимъ изредны? и понюже то тако сѣтвори, нарече молитвы того ради дрѣвоу и оусмошь и воръстемъ чьсть творите и кланяюте се, а не богоу давшому въ то врѣме такъ вбразъ? такожде и о Голомонты цркви, понюже иконы хероувимскыи и аггельскыи и инѣхъ мншгъ вбразъ имѣаше. такожде оубо и мы християны оугождьшихъ богоу вбразъ и чьсть творимъ, оудѣлающе доброю оть демѣньскыихъ вбразъ. хоулетъ бо книги жрѣще сынъти свою и дѣщери. рѣше же Юудей: како вы свининъ и заючиноу гадѣще не противите се богоу? оувѣща къ нимъ: првомоу завѣтоу заповѣдающъ: вѣса сѣнѣсте, тако и зели трѣвно, вса бо чиста чистимъ соутъ, а скврѣнныимъ сѣвѣсть се юсть оскврѣнила. и богъ бо въ твари глаголюеть: се вѣса добра сѣло.

вашего же ради лакомца мало нѣкою вѣтъ ихъ вѣтъ. сѣнѣстъ, бо рече, Іаковъ и настѣти се и вѣтверже се възлюбленънынѣ. и пакты: сѣдоше людѣ гасѣти и пити и вѣсташе играти. вѣтъ многа же се мѣты оукращѣше въ малѣ положихомъ селико памети ради. а иже хощетъ сѣвршенънынѣхъ сихъ бесѣдѣ искати и светѣхъ, въ книгахъ ѣго вѣрѣцетъ ѣ, ѣлико прѣдложи оучитель нашъ архіепискоупъ Мефодіе, раздѣль ѣ на осемъ словесъ; и тоу ѣзритъ словесноу силоу, вѣтъ божіе благодати тако и пламень горещи на противнѣе. начелными мѣужи сладкаа и подобна ѣго словеса слышавше, рекоше къ нѣмоу: богомъ ѣси семо посланъ на сѣзданіе наше и вѣсе книгы вѣтъ нѣго навѣкы, вѣсе ѣси по чиноу глаголаа, до стѣти наслаждѣ вѣсѣхъ нѣты медьвнѣыми словесы светѣжѣ книгъ. нѣтъ мѣты ѣсмы некнижна чедѣ, семѣ же вѣрѣ имемъ, тако тѣты ѣси вѣтъ бога. паче же аще хощеши покои вѣрѣсти доушамъ нашимъ, вѣсако исправи прѣтѣчани скажи намъ по чинѣ, егоже те вѣпрашаемъ. тако же се разѣдоше почити.

Сѣбравше же се въ друугѣ дѣнь рекоше ѣмѣ, глаголюще: скажи намъ, чѣстнѣи мѣужѣ, прѣтѣчани и оумомъ вѣрѣ, таже ѣсть лоучѣ вѣсѣхъ. вѣтѣща къ нимъ философъ: малъжена два вѣста оу цара нѣкоюго въ чѣсти велицѣ любима сѣло. сѣгрѣшьшема же има изгнавъ та вѣтъ землѣ вѣтсла. жившема же многа лѣта тамо, дѣти сѣтвориста въ нищѣтѣ. сѣбирающе же дѣти къ сѣбѣ сѣвѣтъ творахѣ, кѣмы се вѣты поутемъ пакты вѣмѣстили въ прѣвѣи чинѣ. вѣтъ же ихъ сице, а друугѣ инако, а друугѣ друугѣако сѣвѣтъ дѣюще; которомѣ оубо достоитъ сѣвѣтъ столати? не добрѣшомѣ ли? рекоше же они: чѣсо ради сице глаголюши? свои бо сѣвѣтъ къждо добрѣшии творить.

Срацинѣ такожде и инѣ инѣ. скажи же, кои разоумъ имъ добрѣ вѣтъ сихъ. рече же философъ: огнь искоушаѣтъ златъ и сребро, а чловѣкъ оумомъ вѣсѣкаѣтъ лъжѣ вѣтъ истинѣ. рѣцѣте же ми: вѣтъ чѣсого вѣистъ прѣвою вѣтпаденіе? не вѣтъ видѣна ли и плода сладкаго и похотѣна на божѣство? они же рѣше: тако ѣсть. философъ же рече: то аще боудетъ комѣ пакостъ медь гадѣ оу или стоудѣноу водѣ пивше, пришьдѣ врачъ глаголетъ ѣмѣ: ѣще многѣ медь гадѣ исцѣлѣи. а иже боудетъ водѣ пиль, стоудѣни се водѣты напивъ нагѣ на мѣрѣ ставѣ исцѣлѣиши. друугѣ же врачъ не тако глаголетъ, нѣтъ противно врачѣство заповѣдаѣтъ, въ меда мѣсто горкою пиюще постисѣ, а въ стоудѣнаго мѣсто теплое и горѣще. которѣи оубо вѣтъ обою хѣтѣрѣе врачюѣтъ? вѣтѣщашѣ вѣси: иже противнаа врачѣствѣ заповѣдаѣтъ. горестіоу бо житѣа сѣго похотною сласти достоитъ оумѣртѣити и смѣреніемъ гѣрдостъ, противнѣыми

противнаа врачюше. а мы бо глаголемь, тако дрѣво, иже прѣвѣиє трънь сътворить, то послѣди сладкѣ плодѣ приплодить.

Христовъ бо законъ остроотою гавгають божиа житиа, по томѣ же въ вѣчныхъ жилищахъ стократицею плодъ приносить.

Єдинъ же шть ихъ срацѣнскоу злобѣ добрѣ вѣдѣи, въпроси философа: рѣци ми, гости, како вѣи Махмета не дрѣжите? тѣ бо юсть велми Христа похвалиль въ своихъ книгахъ, глаголю, тако шть дѣвѣи се юсть родиль, сестрѣи Моисеови, пророкъ великъ и мрътвѣиє въскрѣшалъ и въсакѣиє юзѣи ищѣлиль силою веліею. отвѣща же философъ къ нѣмѣ: да соудит на каганъ. глаголи же, аще юсть пророкъ Махметъ, како имѣмъ Даниилѣ вѣрѣ? онѣ бо рече: до Христа въсакѣ видѣниє пророчѣства прѣстанеть. тѣ же по Христѣ гавль се, како можетъ пророкъ вѣити? аще бо того пророка наречемъ, то Даниила штврѣжемъ. рекоше же мнѣи шть ихъ: Даниилѣ же юсть глаголаль, божимъ доухомъ юсть глаголаль.

Махметѣ же вѣси вѣимы, тако лѣжь юсть и пагѣвѣникъ спасеніу въсѣхъ, иже юсть добрѣишею бледи своіе на злобѣ и стѣдодѣианіе избелель. рече же прѣвѣи съвѣтѣникъ шть ихъ къ пригательемъ срацинскомъ: божіею помощію гостѣ съ вѣсѣ грѣдѣию жидовскѣ на землю съврѣже, а вашѣ на шнь поль рѣкѣи прѣврѣже тако скврѣнѣнѣ. рече же и къ вѣсѣмъ людемъ: такоже даль юсть богъ власть надъ вѣсѣми єзыкѣи царѣ христианскоу и моудрѣсть съврѣшенѣ, тако и вѣроу въ ихъ и кромѣ ює никтоже не можетъ живота вѣчнаго жити. богу же слава в вѣкѣи. рече же философъ съ слѣзами къ всѣмъ: братіе и штѣици и дрѣзи и чѣда, се богъ дастъ въсакѣ разѣмъ и штвѣтѣи достоинъ. аще ли юсть и юще кто противе се, да придетъ и прѣпритъ или прѣпрѣнъ боудеть. иже послоушають сего, да се крѣститъ въ имѣ светѣиє троице. иже ли не хошеть, азъ кромѣ юсмъ сего грѣха, а онѣ оузритъ въ дѣнъ соудни, егда сѣдетъ вѣхѣи дѣнѣми соудити вѣсѣмъ єзыкѣмъ тако богъ. штвѣщаше онѣи: нѣсмѣи и мѣи себѣ врази. нѣ по малѣ иже можетъ, тако велимъ, да се крѣститъ волиєю, иже хошеть, шть сего дѣне. а иже шть васъ на западѣ кланѣютѣ се или жидовскѣи молитвѣи творить или срацинскѣи вѣрѣ дрѣжить, скоро съмрътѣ приметъ шть нас. и тако се разидоше съ радѣстию. крѣсти же се шть ихъ до двою стѣ чѣди, штврѣгѣше се мръзѣсти поганскѣи и женитѣвѣ безаконѣи. написа же къ царѣ книгѣи каганъ сицѣвѣи: тако послал нѣи юєси, владѣико, мѣжа такога, иже нѣи зказа христианскѣи вѣрѣ словомѣи и вѣщѣми, светѣ соушѣ. и извѣщѣше се, тако то юсть истѣа вѣра, повелѣхомъ

кръстити се своєю волею, надѣюще се, и мѣхъ доспѣти тогожде. юсмѣхъ же въси мѣхъ пригатели твоѣмоу царствоу и готови на слоужбѣ твою, таможе потрѣбоуѣши. проваждае же философа кагань, дага юмѣхъ дарь мнѣхъ, нѣхъ не приѣтъ и глаголю: даждь ми, елико имаши плѣнѣникѣхъ Гръкѣхъ зде; то ми юсть болѣшею въсѣхъ даровѣхъ. събравше же ихъ до двою стоу и въдаше юмоу и иде радуѣ се въ пѣтъ свои.

И дошѣдше же безводныхъ мѣхъхъ поустинѣхъ, жеждѣхъ не можахѣхъ трѣпѣти. върѣшѣше же въ слатинѣхъ водѣхъ и не можахѣхъ ѡтъ нѣю пити, бѣше бо тако жльчѣ. рашѣдшемѣхъ же се въсѣмѣхъ искати водѣхъ, рече къ Мефодію братоу своѣмоу: не трѣплю оубо жеждѣхъ, да почръпи водѣхъ сию. иже бо бѣхъ прѣвѣю прѣложили Израельтѣхъ горѣкѣхъ водѣхъ въ сладѣкоу, тѣхъ и имать и намѣхъ оутѣхѣхъ сътворити. почръпѣше же върѣтоше ю сладѣкѣхъ тако и медьвѣхъ и стоуденоу. и пивѣша прослависта бога, творецѣ тако своимѣхъ рабѣхъ.

Вѣхъ Херсонѣхъ же вечера съ архіепископомѣхъ, рече къ нѣмоу философѣхъ: сътвори ми молитвѣхъ, ѡтъче, тако же би ми ѡтъцѣ мои сътворилѣхъ. въпрошьшемѣхъ жа нѣкоимѣхъ особѣхъ, чѣсо ради сътвори се, ѡтвѣща философѣхъ: въ истиноу, ютрѣхъ ѡтидеть ѡтъ насѣхъ къ господѣхъ и ѡставитѣхъ нѣхъ. юже и бѣхъ, словѣхъ семѣхъ събѣхъвѣхъ се. бѣхъ же въ Флѣсѣхъхъ юзѣхъцѣхъ дѣхъхъ вели, съраслѣхъ же се съ чрѣшѣнѣю и подѣхъ нимѣхъже трѣбѣхъ дѣлаахѣхъ, нариюще именемѣхъ Ялѣханѣдрѣхъ, женѣхъскѣхъ полоу не дающе пристѣпати къ нѣемѣхъ ни къ трѣбамѣхъ юго. оуслышавѣхъ же то философѣхъ, не лѣхъни се трѣдѣти до нихъ и ставѣхъ по срѣдѣхъ ихъ глагола къ нимѣхъ: елини соутѣхъ въ вѣчноу мѣхъкоу шли, кланѣхъвѣше се небоу и земли тако богоу, тако и велицѣхъ добрѣхъ твари. то ли бѣхъи, иже се кланѣхъете дрѣвѣхъ, хоудѣхъи вещи, юже юсть готово на ѡгнь, како имате избѣхъти вѣчноаго ѡгнѣа? ѡтвѣщаше же ѡни: мѣхъхъ сего нѣхъсмѣхъхъ начели ѡтъхъ нѣхънѣа творити, нѣхъхъ ѡтъци есмѣхъхъ прѣхъели и ѡтъхъ того върѣхътаемѣхъхъ вѣса прошенѣа наша, даждь и наипаче ина многоаа. и како се мѣхъи сътворимѣхъ, югоже нѣхъхъхъ дрѣхъзноуль никтоже ѡтъхъ насѣхъхъ сътворити. аще бо дрѣхъзнетѣхъ кто се сътворити, тѣхъгда же съмрѣхътъ оузрѣхъти и не имамѣхъи къ томоу дѣхъжда видѣхъти до конѣхъчинѣхъи. ѡтвѣща къ нимѣхъхъ философѣхъ: богѣхъ ѡ васѣхъхъ въ книгахъхъ глаголють, а вѣхъи како се юго ѡтмѣхъщете? Исаіа бо ѡтъхъ лица господнѣа въпиѣхътъ, глаголю: гредѣхъ азѣхъхъ събрати вѣса племена и вѣсе езѣхъкѣхъи и придѣхътъ и оузрѣхътъ славоу мою и ѡставлю на нихъхъ знаменѣхъи и послю ѡтъхъ нихъхъ спасѣхънѣхъи въ езѣхъкѣхъи, въ Фарѣхъсѣхъи и въ Фѣхъль и Лоудѣхъи и Мосохъхъи и Фовѣхъль и въ Еладоу и въ отокѣхъи далѣхънѣхъию, иже нѣхъсоутѣхъ слѣхъшали моею имени, и възвѣхъстеть славѣхъ мою въ езѣхъхъцѣхъхъ, глаголють господѣхъхъ вѣседръжитѣхъль. и пакѣхъи се азѣхъхъ послю рибѣхъхътѣхъи и ловце мнѣхъхъи и ѡтъхъ хльмѣхъи и

отъ скаль камен^нтихъ изловетъ вѣи. познайте, братіе, бога сътворшаго вѣи; се евангеліе новаго завѣта божіа и въ н^нже се іесте крѣстили. тако же глад^ктыми словеси оуглаголавъ ихъ повелѣ имъ посѣщи дрѣво и съжещи. и поклони же се старѣшина ихъ и шѣдь лоб^нза евангеліе, такожде и в^нси. свѣще же вѣли приєм^нше отъ философа и поюще идоше къ дрѣвоу и възьмъ секироу л и трикратъ оударивъ и повелѣ въсѣмъ сѣщи и искоренити и и съжещи. въ тоу же ношѣ авиѣ отъ бога дѣждъ бѣсть. и съ радостію великою похвалише бога и весели се богъ ѡ семь зѣло.

Философъ же иде въ Цариградъ. и видѣв^н цара живѣше въ цркви свет^тхъ апостольь бога моле. іестъ въ светѣи Гофи потиръ отъ драгаго камене, Голомвнѣ дѣла, на немъ же соутъ писмена жидов^нскты и самарѣн^нскты гранты написанты, их^нже не можаше никтоже ни прочити ни сказати. въз^нм же философъ прочте и сказа ю. іестъ же сице прорицаи, дон^ндеже сице звѣзда; въ пиво боуди господи, прѣвѣн^нць бдеш^н ношию. по сем^нже дрѣгты гранты: на въкоушеніе господнѣ сътворена дрѣва иного, пи и оупи се веселиемъ и възоупи аллилоуіа. и по семь третіи грань: се кнезь и оузритъ въсь стн^нмъ славоу юго и Давидъ по срѣдѣ ихъ. и по семь число написано ѡ стѣть и ѡ ро. расчѣт^н же по тн^нкѣ философ и вѣрѣте отъ втораго на десете лѣта цара Голомвнѣ до рождѣства Христова ѡ стѣть и ѡ лѣтъ. се іестъ пророчество о Христѣ.

Беселешоу же се ѡ востѣ философѣ, пакты дрѣга рѣчь приспѣ и трѣдь не мѣни прѣвѣтихъ.

Растислав^н бо морав^нскты кнезь богомъ оустимъ съвѣтъ сътвори съ кнезты своими моравлани и посла къ цароу Михаилѣ глаголю: людемъ нашимъ поган^нства се отверг^ншимъ и по христиан^нскты се законъ дрѣжещемъ, оучителѣ не имамты таково, иже ни бѣ въ свои іезыкъ истоюю вѣрѣ христиан^нскѣю сказаль, да се бѣше и инты странты зрѣше подобили намъ. то послѣ нты, владѣико, епископа и оучителѣ таково. отъ васъ бо на в^нсе странты добръ законъ исходитъ. събрав^н же съборъ царь и призва Костан^нтина философа и сътвори слѣшати рѣчь сию и рече: вѣм^н те троуд^нна соуща, философе, нѣ потреба іестъ тебѣ тамо ити. цю бо рѣч^н не можетъ инъ никто исправити іакоже ты. отвѣща же философъ: и трѣд^ннѣ стѣ и бол^ннѣ тѣломъ съ радостію идоу тамо, аще имають вѣк^нвѣты въ іезыкъ свои. глагола же царь къ нѣмоу: дѣдь мои и отѣць мои и инѣи мнѣзи искав^нше того нѣсоутъ вѣрѣли, то како азъ могѣ то вѣрѣсти. философъ же рече: то кто можетъ на водѣ бесѣдѣ писати и іеретичьско имѣ себе вѣрѣсти? отвѣща юмоу пакты царь и съ Вар^ндою и оумомъ

своимъ: аще ты хоцеша, то можетъ то тебѣ богъ дати, иже и дають въсѣмъ просецимъ бесоумнѣнѣи и ѡтверзають тлъкоушимъ. шьдъ же философъ по прьвомѣ ѡбъчаю на молитвѣ се наложи и съ инѣми поспѣшникы. въскорѣ же ю юмоу богъ гави, послоушаю молитвѣ своихъ рабѣ и авию сложи писмена и начеть бесѣдѣ писати еваггелскѣ: испрьва бѣ слово и слово бѣ оу бога и богъ бѣ слово и прочею. възвесели же се царь и бога прослави съ своими съвѣтникы и посла юго съ дары мнѡгы, писавъ къ Растиславѣ епистолюу сице: богъ, же велить въсакомоу, да бы въ разоумѣ истинныи пришълъ и на болши се чинъ стежалъ, видѣвъ вѣрѣ твою и подвигъ сътвори нынѣ въ наша лѣта гавль бѣквы въ вашъ юзыкь, югоже не бѣ испрьва было, нъ тъкмо въ прьва лѣта, да и выи причтете се великыхъ юзыцѣхъ, иже славетъ бога своимъ юзыкамъ. и тоу ти послахомъ и того, юмѣже ю богъ гави, моужа чьстива и благовѣрна, книжна зѣло философа. и съ прими даръ болши и чьстнѣи паче въсако злата и сребра и каменѣа драгаго и богатъства прѣходящаго. подвигни се с нимъ спѣшно и оутвърди рѣчь всѣмъ срѣдцемъ възъискати бога ѡбщаго спасенѣа не ѡтрини, нъ въсе подвигни не лѣнити се, нъ юти се по истинныи поути, да и ты приведе ю подвигомъ твоимъ въ божии развѣи приимеши свою мѣздоу въ того мѣсто, и въ съ вѣкъ и въ бѣдѣши, за вѣсе доуше хоцешею вѣровати въ Христа бога нашего ѡтъ нынѣ и до кончинъ и память свою ѡставляю прочимъ родомъ, подобно великомоу царѣ Константинѣ.

Дошьдѣшъ же юмоу Моравы, съ великою чьстию приють юго Растиславъ и оученикы събравъ и въдасть и оучити. въскорѣ же въсь црковныи чинъ приимъ наоучи ю оутръници и часовмъ и вечерни и павечерници и таинѣи слоужѣ. и ѡтверъзоше се пророчьскомѣ словесе оушеса глѡухынхъ и оуслышаше книжнаа словеса и юзыкь гаснь бысть гоугнивынхъ. богъ же възвесели ѡ семъ, а дяволь постыдѣ. растещъ же божю оучению, злы завистивыи испрьва трыклетты дяволь, не трѣпе сего добра, нъ въшьдъ въ свое съсоуды и начеть мнѡгыи въздвизати, глаголюе имъ: не славит се богъ ѡ семъ. аще бо би юмоу сице годѣ было, то не бы ли могль сътворити, да быше и си испрьва писменныи пишѣще бесѣды свое славили бога? нъ трии юзыкы юсть тъкмо избраль: ювренскыи и грѣчскыи и латинскыи, имиже достонть богоу славу въздати. бѣхъ же се глаголюще латиньскии съпричестници, арѣреи и юреи и оученици. и бравъ же се съ ними тако Давидъ съ иноплеменникы, книжними словеси побѣждъ ю, нарече ю триюязычникы, тако Пилатоу тако написавшъ на титлѣ господи. не тъкмо же се юдино глаголаѣшъ, нъ и иномоу бесчьстню оучахъ глаголюще, тако под

ЗЕМЛЮЮ ЖИВѸТЬ ЧЛОВѢЦИ ВЕЛЬГЛАВЪТИ И ВЪСЬ ГАДЬ ДІАВОЛА ТВАРЬ ЮСТЬ, И АЩЕ КТО ОУБИЕТЬ ЗМІЮ, ꙗко грѣхъ избеудеть тою ради; аще чловека оубиеть кто, три месеци да пиеть въ дрѣвѣнѣ чаши, а стѣклѣне се не прикасаю. и не браняхъ жрътвь творити по прѣволѣмъ шѣчаю ни женитвѣ вѣсчѣстнѣихъ. вѣсе же сѣ тако и трѣние посѣкъ, словеснѣмъ шгнѣмъ попали, глаголю: пожри богоу жрътвоу хвалѣноу и въздаждь вѣшнѣмъ молитвѣ твое. жены же юности твое не штпѣсти; аще бо ю възненавидѣвѣ штпоустиши, не покрѣеть нечѣсть похоти твое, глаголюеть господь вседръжителъ. и сѣхраните се доухомъ вашимъ, да не шставитъ къждо васъ жены юности свое, и си, ихъже ненавидѣхъ, творесте, тако свѣдѣтелѣства междъ тобою и междъ женою юности твое, юже юси шставиль; и та шбѣщница твоя и жена завѣта твоего. и въ евангелии господь: слышасте, тако речено вѣистъ дрѣвнѣми: не сѣтвориши прѣлюбъти; аз же глаголю вамъ, тако вѣсакъ, иже вѣзритъ на жену похотѣти ю, юже прѣлюбъти юсть сѣтворилъ с ѣю сѣдѣцемъ своимъ. и пакъти: глаголю вамъ, тако же поуститъ жену свою, развѣ словесе любодѣнаго, творить ю прѣлюбъти дѣяти, и иже штпоущеноу штъ моужа поѣмлюеть, прѣлюбъти дѣеть. апостоль рече: юже юсть богъ сѣчѣталъ, чловекъ да не разлоучи. ѿ же месець створи въ Моравѣ и иде свѣсти оученикы свое. прѣѣтъ же юго идоуща Коцѣлы, кнезь панонѣскы, и възлюбль велѣми словенѣскыи книгы наоучити се имъ и вѣда до ѿ оученикъ оучити се имъ. велию чѣсть юмъ сѣтворь, мимо проводи и. не възетъ же ни штъ Растислава ни штъ Коцѣла ни злата ни сребра ни иною вѣщи, положивъ евангелѣскою слово и вѣс пице. тѣкмо плѣнѣникъ испрошь штъ обшю ꙗко сѣтъ и штпоусти ихъ.

Въ Венетии же вѣвѣшъ юмъ, сѣбраще се на нь епископи и попове и чрѣноризѣци тако и враны на сокола и въздвигоше тринезѣчнѣю юрѣсь, глаголюще: чловече, скажи намъ како си ты сѣтворилъ нѣнѣа Словѣнемъ книгы и оучиши, ихъже нѣсть никтоже инъ прѣвѣѣю шѣрѣль, ни апостоль ни римѣскыи папа ни богословъ Григорѣ ни Юронимъ ни Явгоустинъ. мѣ же три тѣкмо ѣзыкы вѣмъ, илиже двостонтъ въ книгахъ славити бога, Еврен, Елинѣты, Латинѣты. штвѣща же философъ к нимъ: не идет ли дѣждь штъ бога на вѣсе равно? или слѣнце тожде не сѣает ли на вѣсе? ни ли дѣхѣюмъ на аиерь равно вѣси? то како вѣи се не стѣдите три ѣзыкы мѣнѣше тѣчию, а прочимъ вѣсѣмъ ѣзыкамъ и племеномъ слѣпомъ вѣлѣше и глоухомъ? скажите ми, бога творѣща немоушна, тако и немоуща сего дати или завистива, тако не хотѣща. мѣ же роды знаюмъ книгы оумѣюще и богоу славъ въздающе своимъ ѣзыкамъ къждо. гавѣ же

соуть си: Армени, Перси, Явазггы, Ивери, Гоугди Гофи, Шбри, Търси, Козари, Яравлане, Егупти и инли мншзты. аще ли не хощете шть сихъ разъмѣти, понѣ шть книгъ познате соудю.

Давидъ бо въпиюеть глаголю: поите господа вса земля, поите господоу пѣснь новъ. и пакты: въскликнѣте господоу вса земля, поите и възвеселите се и въспоите. и дроуго: вса земля да поклонити ти се и поють тебѣ и да поют же имени твоюмъ, въшнии. и пакты: хвалите господа вьси езъци и похвалите юго вьси людие и всакъ дъханіе да хвалить господа. въ евангелии глаголюеть: юликоже юсть приюель ихъ, дастъ имъ власть, да чеда богъ бѣдѣть. и пакты тьжде: не ш сихъ прошѣ тькмо нъ и вѣроуюцимъ словесемъ въ ме, да вьси юдино бѣдоу, такоже и ты, оче, въ мнѣ и азъ въ тебѣ.

Матѣи же рече: дана бысть всака власть на небеси и на земли; шьдъше оубо наоучите вьсе езъкты, крѣстѣце ю въ име штьца и сына и светаго доуха, оучѣце и хранити вса, юлико заповѣдахъ вамъ; се азъ с вами юсмъ въ вьсе дъни до скончаніа вѣка аминь. а Марко пакты; шьдъше въ миръ вьсь и проповѣдите евангелие вьсен твари; вѣровав, иже и крѣстити се, спасень боудеть, а не вѣровави осудити се. знамена же повѣровавшихъ поидѣть: именемъ моимъ бѣси ижденѣть и юзъкты възглаголють новы. глаголюеть же и къ вамъ: горе вамъ, книгочиие и фарисеи ипокрити, тако затвараете царствіе небесное прѣдъ чловѣкты; вьы бо не възходите и хощещихъ вьнити не штавлаете. и пакты: горе вамъ, книгочиие, тако възесте ключе разъмѣнныи и сами не вьнидосте.

Коренѣтишмъ же Павль рече: велю же вьсѣмъ вамъ глаголати юзъкомъ, паче же да прорицаете; болты бо прорицаеи или глаголеи юзъкты, развѣ аще не казають, да и цркви сьзданіе приметь. нынѣ же, братіе, аще придоу къ вамъ и въ юзъкты глаголю, что вамъ полъзствѣю, аще вамъ не глаголю въ явліеніе и въ разъмѣніе или въ пророчьствіи или въ наоученіи? обаче безгласна и бездъшна гласъ даюши, аще ли пицали, аще ли гоусли, аще разъмѣстие пискомъ подасть се, како разъмѣют се писканіе или гоуденіе? ибо аще безгласнь гласъ трѣба дастъ, кто оуготова се на брань? тако и вьни езъкомъ аще неразъмна словеса дасте, како разъмѣют се глаголюемою? боудете бо въ анрь глаголюще. толико оубо аще слоучит се родъ сьгласныхъ въ мирѣ и ни юдини же ихъ безгласнь. аще не вѣмъ силгы гласъ, бѣдѣ глаголющомъ мнѣ варвар и глаголеи мнѣ варварь. тако и вьни, понюже юсте ревнителі доуховныхъ, къ

сѣзданію црѣкви просите, да ви избиваетъ. тѣмъже глаголю езѣыкомъ молитѣ се, да сказаютъ. аще бо молитвѣ дѣю езѣыкомъ, доухъ мои молитѣ се, а оумъ мои бес плода юсть. что оубо юсть? помолю се доухомъ, помолю се оумомъ; спою доухомъ, спою же и оумомъ. аще благословиши доухомъ, испльнѣи мѣсто неразѣмнаго, како речеть аминь по твоѣи похвалѣ, понѣже не вѣдетъ, что глаголюши? ты оубо добрѣ хвалиши, нѣ друугъ не зиждетъ се. хвалю бога моего, ѡ васъ паче же езѣыкы глаголю. нѣ въ црѣкви ѣ словесъ хоцѣ оумомъ своимъ глаголати, да и ини наоучю, неже ли тѣми словесъ езѣыкомъ. братіе, не дѣти бывайте оумьмъ, нѣ злобою младенствѣите, оуми же сѣврѣшени боудѣте. въ законѣ юсть писано: іако иноезѣычникы оустнами инѣми възглаголю къ людемъ симъ и тако не послоушають мене, глаголють господь. тѣмъже езѣыци въ знаменіе несоутъ невѣрныи, нѣ вѣроуюции, а пророчество невѣрныи. аще оубо снидеть се црѣкви вѣса въкоупѣ и вѣси глаголють езѣыкы и вѣнидетъ ютеръ неразѣмьнъ или невѣрнъ, не рекоутъ ли, іако зли се дѣете? аще ли вѣси пророчствѣють и вѣнидетъ же ютеръ неразѣмьнъ или невѣрнъ, вбличають се вѣсѣми, вѣстезаетъ се ѡт вѣсѣхъ. и тако тайна срдѣца юго іавѣ бывають; и тако падъ ниць поклонитъ се богови и повѣдаю, іако въ истинѣ богъ въ васъ юсть. что оубо юсть, братіе? югда сходите се, къждо васъ псаломъ имать, да дръжитъ, и оученіе имать, іавленіе имать, езѣыкъ имать, сказаніе имать, вѣсе же къ зданію да бывають. аще ли кто езѣыкомъ глаголють, по двѣма оубо или по тремъ и по чести, юдинъ да сказаютъ. аще ли не боудеть глагольника, да мльчить въ црѣкви, себѣ же да глаголють и богови. пророци же два или трѣе да глаголють, а друуги да сказають. аще ли иномоу іавитъ се вѣдѣшомоу, прѣви же да мльчить. можете бо по юдиномоу пророчствѣвати вѣси, да вѣси оутѣшетъ се. и дѣси пророчѣсци пророкъмъ повинѣють. нѣсть нестроюенію богъ, нѣ миръ іако въ всѣхъ црѣквахъ светыхъ. жены ваше въ црѣквахъ да мльчеть, не велитъ бо се имъ глаголати, нѣ да говиноуютъ се, іакоже и законъ глаголють. аще ли чесомоу наоучити се хотеть, въ домоу же своимъ моужа да въпрашають; срамъ бо юсть въ црѣкви женѣ глаголати. или ѡт васъ слово божіе изыде? или въ васъ юдинѣхъ обрѣте се? и аще кто мнитъ се пророкъ быти или доуховнъ, да разѣмѣють, юже пишѣ вамъ, іако господнѣ заповѣди соутъ. аще ли кто не разоумѣють, да разѣмѣваютъ. тѣмъже, братіе, разѣмѣите прорицанію и не браните глаголати въ езѣыкы. вѣса благообразно и по чинѣ да бывають. и пакты глаголють: и вѣсакъ езѣыкъ исповѣсть и, іако господь Ісоусъ Христъ въ славоу богоу и ѡтѣцоу аминь. сими же словеси и инѣми болѣшими посрамивъ ю, отидѣ вставль ю.

И оубѣдѣвъ и римскыи папа посла по нь. и дошѣдъ шѣ юмѣ въ Римь, изыде цамь апостолыкъ Андѣтанъ съ вѣсѣми граждани свѣще носеще, тако и светаго Клименъта мощи носеще, моученика и папоу римъскаа. и абию богъ наче чюдеса творити. ослабленъ чловѣкъ тоу исцѣлѣ и ини мнѡзи различныхъ недѣгъ избѣше, да тако же плѣнъници плѣнъши Христа нарекуше и светаго Клименъта избѣше. приѣмъ же папа книги словенъскыи, светыи ю и положе ю въ цркви светыи Маріе, таже се нарицають Фотида, и пѣше надъ ними литоургию. по семъ повелѣ папа двѣма епископома, Фиръмосъ и Гондрѣхоу, светыти словесемь словенъскыи оученикы. и тако се светыше, абию спѣше литоургию въ цркви светаго апостола Петра словенъскыи юзъкомь. и въ дроугъи днь пѣше въ цркви светы Петронили. и въ дроугъи днь въ цркви светаго Андѣрѣи и шть тѣдоу пакты оу великаго оучителя въселенъскаго Павла апостола въ цркви; и вѣсѣ ноць пѣше словенъскыи и литоургию надъ светыи гробомь, имоуще на помощь Арсеніа, епископа єдиноа соуща шть ѣ епископъ, и Анастаса вивлотикара. и философъ же не прѣсташе достоинѣ хвалоу богоу въздаю съ своими оученикы о семъ.

Римляне же не прѣсташа идоуще къ нѣмѣ и оупрашающе єго и сказаніе соугоубо и трьгоубо приѣмахоу отъ нѣго.

Жидовинъ же єтеръ такожде приходе, стезаю се с нимъ рече ємоу єдиною: нѣсть не оу пришьль Христь по числоу лѣтноиѣ, о нѣмъже глаголють пророци, тако шть дѣвты иматъ родити се. почытъ же юмѣ философъ вѣса лѣта шть Адама по родомь, сказа ємоу по тѣнъкоу, тако пришьль єсть и селико лѣтъ єсть шть толѣ до нынѣ. и наѣчив и штпоусти.

И постигоше и мнѡзи трѣдъти и въ болѣзнь вѣпаде. и трьпѣцоу юмѣ єзоу мнѡгъи дњи, єдиною видѣвъ божіе явлієніє наче пѣти сице: о рекъшихъ мнѣ въ домъ господнь вѣнидѣмь, вѣзвесели се доухъ мои и срѣдце вѣзрадова се. и шелькъ се въ чьстныи ризы тако прѣвѣысть вѣсѣ днь тѣ веселе се глаголю: шть селѣ нѣсѣмъ азъ ни цароу слоуга ни иномоу никомоу же на земли, нѣ тѣкмо богоу вседръжителю. не вѣхъ и вѣхъ и єсмь въ вѣкы аминь. въ ютрѣи же днь въ светыи мнишьскыи шбразъ шблѣче се и свѣтъ къ свѣтоу приѣмъ нарече си имѣ Кврилъ. и въ томъ шбрасѣ прѣвѣысть ѣ дњи. и такоже приближи часъ, да пакты приметъ и прѣставитъ се въ вѣчнаа жилища, въздвигъ роуцѣ свои къ богоу и сѣтвори молитвѣ съ слъзани, глаголю сице: господи боже мои, иже єси аггелъскыи вѣсе чинты и бесплѣтныи силы

съставиль, небо распель и землю основаль и вса соуца шть небытїа въ бытїе привель, иже въсегда и въсежде послоушавъ творещїихъ волю твою и боющїхъ се тебе и хранещїихъ заповѣди твою, послѣшай мое молитвѣти и вѣрноу ти стадо съхрани, юмоуже бѣ приставиль неключимаго и недѣстїоннаго раба твоего. избави ю безбожнѣи и поганскѣи злобѣти глаголющихъ на те хоулоу и погѣби трїеязычнѣю юресѣ и възрасти цркъвь твою мнѡжѣствомъ и все въ єдинодѣши съвѣкѣпи и сътвори изредѣнѣи люди єдиномыслеще истинѣи вѣрѣ твоєи и правѣмъ исповѣданїи и вѣдѣхнїи въ срѣдѣца ихъ слово твоего оустынїенїа. твои бо юсть даръ, аще нѣи юси приєль недѣстїоннѣи на проповѣданїе евангелїе Христа твоего остреще се на блага дѣла и твореще оугоднаа тебѣ. юже мнѣ бѣ даль, іако твоя тебѣ прѣдаю, оустрой ю силѣноу твоєю десницею, покри ю кровомъ крилоу твоєю, да вѣси въсхвалеть и славетъ имє твоє, штьца и сына и светаго доуха. лобѣза же въсе светѣимъ цѣлованїемъ и рече: благословенъ богъ, иже не дастъ насъ въ ловитвѣ зоубомъ невидимѣихъ нашихъ врагѣ, нѣ сѣтъ ихъ съкрѣши и избави нѣи шть истлѣнїа ихъ. и тако почи о господи сѣи .мв. ма лѣтома, месеца фебруарїа въ .дї. дѣнь индикѣта втори, а шть твари въсего мира ̄ тисѣць и триста и ̄ лѣтъ. и повелѣ апостоликъ въсѣмъ Грѣкомъ, иже бѣхѣ въ Римѣ, такожде и Римлянѡмъ съ свѣщамїи съшѣдшїмъ се пѣти надъ нимъ и сътворише провождєнїе юмоу, такоже бѣше сътворили ли самоу папѣ. юже и сътворише.

Мефодїе же, братъ юго, въпроси апостолика, глаголю: іако мати нѣи юсть заклєла, іако иже наю прѣвѣїе на соудѣ идеть, да принесеть и въ свои братїи монастырь и тоу и погребеть. повелѣ же папа вѣложити юго въ ракъ забити гвоздїи желѣзнѣи; и тако и дрѣжа ̄ дѣнїи готоває на поуть. рекоше же къ апостоликоу римскѣи епископи: понїеже и юсть по мнѡзѣмъ землямъ ходивѣша богъ привель сємо и здѣ доушѣ юго вѣзель, здє юмоу достїотѣ лежати іако чѣстнѣ моужѣ. и рече апостоликъ: за светѣнїю юго и любовь въ римскѣи шѣтычїи пришѣдѣ, погребоу и въ моемъ гробѣ въ цркъви светаго апостола Петра. глагола же братъ юго: понїеже мене не послоушастє и не дастє юго, аще ви юсть любовно, да лежеть въ цркъви светаго Клименѣта, с нимѣже юсть сємо пришѣль. повелѣ же апостоликъ тако сътворити. и пакѣ събравше се епископѣти и съ всѣмїи людѣми хотеще и проводити чѣстнѡ и рекоше епископѣти: штгвоздѣше ракъ и видимъ, еда что вѣзето шть нїего. и троуждѣше се мнѡго и не моглоше штгвоздїити ракъ божиємъ повелѣнїемъ. и тако съ ракою вѣложише и въ гробѣ ш деснѣю странѡу шлара въ цркъви светаго Клименѣта, идеже начеше абїе мнѡга чюдєса бѣвати. іаже

Римляне, боліе се приложи светыни юго и чьсти. и написаше иконоу юго надъ
гробомъ и начеше свѣтити надъ нимъ днь и ноцѣ, хвалеце бога прославіающаго тако,
иже юго славеть. томоу бо юсть слава и чьсть въ вѣсе вѣкы аминь.